

THE WORLD BANK

ธนาคารโลก

World Bank (WB)

เว็บไซต์ www.worldbank.org

ที่ตั้ง วอชิงตัน ดี.ซี. สหรัฐฯ

ก่อตั้งเมื่อ 27 ธ.ค.2488 โดยนายจอห์น เมนาร์ด เคนส์ และนายแฮร์รี เดกซ์เตอร์ไวท์

สมาชิก 188 ประเทศ

ประธาน นาย David Malpass นักวิเคราะห์เศรษฐกิจชาวอเมริกัน ดำรงตำแหน่งในสมัยที่ 1 เมื่อ 9 เม.ย. 2562 (วาระ 5 ปี)

ภารกิจ WB ชื่อเดิม คือ ธนาคารเพื่อการบูรณะและพัฒนาระหว่างประเทศ (International Bank for Reconstruction and Development-IBRD) ก่อตั้งเมื่อ 27 ธ.ค.2488 จากการประชุม United Nations Monetary and Financial Conference หรือ Bretton Woods Conference ที่เบรตตันวูดส์ สหรัฐฯ โดยประเทศมหาอำนาจในทวีปอเมริกาเหนือและยุโรปต้องการให้ WB เป็นทบวงการชำนัญพิเศษแห่งสหประชาชาติ ที่ให้ความช่วยเหลือประเทศกำลังพัฒนาในด้านการเงิน การให้คำปรึกษาทางวิชาการและเทคนิค รวมทั้งนำเสนอแนวโน้มและการประเมินเศรษฐกิจโลก ประกอบด้วย 5 องค์กร ดังนี้

1. ธนาคารระหว่างประเทศเพื่อการฟื้นฟูบูรณะและพัฒนา (International Bank for Reconstruction and Development-IBRD) ทำงานร่วมกับรัฐบาล เพื่อให้ความช่วยเหลือด้านการพัฒนาแก่กลุ่มประเทศกำลังพัฒนารวมถึงไทย

2. สมาพันธ์การพัฒนาระหว่างประเทศ (International Development Association-IDA) ทำงานร่วมกับรัฐบาล เพื่อให้ความช่วยเหลือด้านการพัฒนาแก่กลุ่มประเทศรายได้ต่ำ เช่น ลาว มองโกเลีย และกัมพูชา

3. บรรษัทการเงินระหว่างประเทศ (International Finance Corporation-IFC) ร่วมกับภาคเอกชนในโครงการพัฒนาขนาดใหญ่ อาทิ สนับสนุนโครงการโรงไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์ของบริษัทโซลาร์เพาเวอร์ (โคราช 1) จำกัด

4. สถาบันประกันการลงทุนแบบพหุภาคี (Multilateral Investment Guarantee Agency-MIGA) ทำหน้าที่รับประกันความเสี่ยงในการลงทุนโครงการเพื่อการพัฒนาที่มีความเสี่ยงสูง อาทิ โครงการพลังงานไฟฟ้าจากน้ำเขื่อนน้ำเทิน 2 ที่ลาว

5. International Centre for the Settlement of Investment Disputes (ICSID) ประสานงานเพื่อการลงทุนในประเทศที่มีความขัดแย้งรุนแรงและสงครามกลางเมือง (ไทยเป็นสมาชิกทุกองค์กร ยกเว้นองค์กรที่ 5)

ที่ผ่านมา WB ถูกวิพากษ์วิจารณ์อย่างหนักจากการดำเนินงานว่า ไม่เป็นไปตามหลักประชาธิปไตย และกำลังเผชิญวิกฤตในการสนับสนุนการค้าเสรี โดยมีการเรียกร้องให้ WB ดำเนินงานที่เอื้อประโยชน์ให้ทุกประเทศอย่างเท่าเทียม เพราะเห็นว่า การดำเนินงานในลักษณะดังกล่าวของ WB ขัดต่อหลักประชาธิปไตย และเน้นการเอื้อประโยชน์ต่อกลุ่มทุนในประเทศพัฒนาแล้ว ซึ่งจะซ้ำเติมความเหลื่อมล้ำระหว่างประเทศให้รุนแรงขึ้นในช่วงภาวะเศรษฐกิจโลกกำลังชะลอตัว อีกทั้งประธาน WB ที่มาจากการเลือกตั้งมักถูกชี้หน้าโดยสหรัฐฯ และสหรัฐฯ มีสิทธิใช้อำนาจยับยั้ง (Veto) แต่เพียงฝ่ายเดียว นอกจากนี้ ยังมีการวิพากษ์วิจารณ์ว่า WB เผชิญวิกฤตด้านการดำเนินงานเพื่อสนับสนุนโลกาภิวัตน์และเศรษฐกิจการค้าเสรี เนื่องจากสงครามการค้าทำให้เศรษฐกิจโลกชะลอตัวลงอย่างมีนัยสำคัญ ตลอดจน WB ล้มเหลวในการคาดการณ์ว่าจะเกิดสงครามการค้า

ทั้งนี้ WB จะเผยแพร่รายงานการคาดการณ์อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจระดับโลก ระดับภูมิภาค และระดับประเทศ ในช่วง เม.ย. และ ต.ค. ของทุกปี พร้อมกับเสนอแนะนโยบายในการบริหาร นโยบายการเงิน และจัดการเศรษฐกิจมหภาค นอกจากนี้ ยังมีการส่งผู้แทนเข้าศึกษาและประเมินเศรษฐกิจแต่ละประเทศในโครงการ Country Surveillance เป็นประจำทุกปี อีกทั้งจัดการประชุมระดับผู้บริหารกับกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (International Monetary Fund-IMF) โดยเชิญรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังและผู้ว่าการธนาคารกลาง นักวิชาการ ภาคธุรกิจ และภาคประชาสังคมเข้าหารือประเด็นด้านเศรษฐกิจโลกปีละ 2 ครั้ง คือ ช่วง เม.ย. และ ต.ค.

ปี 2562 เป็นปีแรกที่ WB สอดแทรกประเด็นด้านสิ่งแวดล้อมเข้าสู่แนวทางการดำเนินนโยบายการเงินและการคลัง และเน้นให้แต่ละประเทศปฏิรูปเชิงโครงสร้างเศรษฐกิจและกระตุ้นการลงทุนภาคเอกชนที่ชะลอตัวจากสงครามการค้า อีกทั้งเสนอแนะให้ภาครัฐควรดำเนินนโยบายเศรษฐกิจมหภาคที่มีประสิทธิภาพในการกระตุ้นเศรษฐกิจ ส่งเสริมการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อปรับปรุงการผลิตสินค้าและบริการ พัฒนาคุณภาพสถาบันทางเศรษฐกิจ ตลอดจนเสริมสร้างการรองรับผลกระทบจากภัยพิบัติทางธรรมชาติ รวมถึงกระตุ้นการขยายตัวในภาคการเกษตรในประเทศที่มีสัดส่วนประชาชนในชนบทสูง นอกจากนี้ WB ยังกังวลกับปัญหาภาวะหนี้ระดับสูงทั่วโลก รวมทั้งความตึงเครียดทางการค้าระหว่างสหรัฐฯ กับประเทศคู่ค้า ตลอดจนความไม่

แน่นอน ของกรณีการออกจากสมาชิกภาพสหภาพยุโรปของสหราชอาณาจักร (Brexit) ว่า อาจเป็นภัยคุกคามต่อการเติบโตและการฟื้นตัวของเศรษฐกิจโลก

ปี 2563 WB ประเมินว่า การแพร่ระบาดของโรค COVID-19 ทำให้เกิดสภาวะเศรษฐกิจตกต่ำรุนแรงที่สุดในรอบ 150 ปี ซึ่งเกิดขึ้นอย่างกะทันหันและกระจายเป็นวงกว้าง แม้ว่ารัฐบาลประเทศต่าง ๆ จะพยายามออกมาตรการเพื่อเยียวยาผลกระทบ ทั้งนี้ WB คาดว่า เศรษฐกิจโลกปี 2563 จะติดลบร้อยละ 5.2 ซึ่งเป็นแนวโน้มที่น่ากังวล และเป็นความท้าทายทางเศรษฐกิจที่สำคัญ ขณะเดียวกัน ความรุนแรงของวิกฤตเศรษฐกิจครั้งนี้ ยังทำให้การแก้ปัญหาความยากจนและการลดความเหลื่อมล้ำที่เป็นปัญหาสำคัญของโลกทวีความรุนแรงมากขึ้น เนื่องจากการหดตัวของเศรษฐกิจส่งผลให้กิจการและธุรกิจต้องปิดกิจการ ทำให้เกิดการตกงานและรายได้ลดลงจำนวนมาก ส่งผลให้ความยากจนถอยหลังไปอีก 5-10 ปี และยังคงอาจทำให้ประชากรโลกกว่า 70-100 ล้านคน เข้าสู่ภาวะยากจนสุดขีด (Extreme Poverty) มากกว่าจำนวน 60 ล้านคนที่เคยประเมินไว้ก่อนหน้านี้ อย่างไรก็ตาม WB ประเมินว่า แนวโน้มเศรษฐกิจโลกในปี 2564 มีทิศทางในเชิงบวกมากขึ้น และคาดว่า เศรษฐกิจโลกจะขยายตัวร้อยละ 4.2

ทั้งนี้ WB ได้จัดสรรแผนด้านการสนับสนุนเงินทุนให้กับประเทศสมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนาเพื่อรับมือกับการแพร่ระบาดของโรค COVID-19 มูลค่า 160,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และจนถึงปลาย ต.ค.2563 WB ได้ช่วยเหลือสนับสนุนด้านเงินทุนให้กับประเทศสมาชิกแล้วกว่า 111 ประเทศ นอกจากนี้ WB ยังเร่งดำเนินการเพื่อให้ประเทศกำลังพัฒนาสามารถเข้าถึงวัคซีนโรค COVID-19 ได้อย่างยุติธรรม ทัวถึง และเท่าเทียม เพื่อมิให้เกิดภาวะวัคซีนชาตินิยม (Vaccine Nationalism) และการกักตุนวัคซีนในประเทศร่ำรวยและประเทศพัฒนาแล้ว

WB ประเมินเศรษฐกิจภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก ปี 2563 ว่า จะขยายตัวร้อยละ 0.9 และต้องใช้เวลายาวนาน 2 ปี เพื่อให้เศรษฐกิจในภูมิภาคกลับมาขยายตัวได้เทียบเท่ากับช่วงก่อนการแพร่ระบาดของโรค COVID-19 โดยขึ้นอยู่กับปัจจัยที่สำคัญ คือ การฟื้นตัวของเศรษฐกิจโลกและการเริ่มใช้วัคซีน ทั้งนี้ ปัจจัยเชิงบวกของเศรษฐกิจเอเชีย-แปซิฟิก คือ การค้าที่มีแนวโน้มฟื้นตัวจากการที่กิจกรรมทางเศรษฐกิจโลกเริ่มฟื้นตัวอย่างค่อยเป็นค่อยไป ขณะที่ปัจจัยลบเกิดจาก 1) การท่องเที่ยวที่ยังไม่น่าจะกลับมาฟื้นตัวได้ในเร็ววัน 2) ความไม่แน่นอนของเศรษฐกิจโลกที่จะยังเป็นอุปสรรคต่อการลงทุน ทั้งภายในประเทศและจากต่างประเทศ และ 3) รัฐบาลในภูมิภาคมีงบประมาณจำกัดในการกระตุ้นเศรษฐกิจที่ได้รับผลกระทบจากโรค COVID-19

สำหรับเศรษฐกิจไทย WB ประเมินว่า มีแนวโน้มเติบโตต่ำที่สุดในอาเซียน แม้ไทยรับมือต่อการแพร่ระบาดของโรค COVID-19 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดย WB คาดว่า เศรษฐกิจไทยจะหดตัว (ติดลบ) ร้อยละ 8.3 แต่หากเกิดการแพร่ระบาดระลอกใหม่ในไทย จะทำให้เศรษฐกิจไทยติดลบร้อยละ 10.4 ซึ่งต่ำที่สุดในอาเซียน ทั้งนี้ ไม่รวมบรูไนและสิงคโปร์ เนื่องจากอาเซียนตามที่ WB ระบุ หมายถึง เมียนมา กัมพูชา ลาว เวียดนาม และไทย

ความร่วมมือกับไทย

ไทยเข้าเป็นสมาชิกลำดับที่ 48 เมื่อ 3 พ.ค.2492 ได้รับเงินกู้จาก WB ครั้งแรกเมื่อปี 2493 จำนวน 25 ล้านดอลลาร์สหรัฐ สำหรับโครงการบูรณะรางรถไฟ โครงการปรับปรุงท่าเรือกรุงเทพฯ และโครงการพัฒนาระบบชลประทานของแม่น้ำเจ้าพระยา จากนั้น เมื่อปี 2545 เป็นต้นมา ความสัมพันธ์ไทย-WB ก้าวหน้ามาสู่ภาคการพัฒนา โดยมีการแลกเปลี่ยนความรู้ด้านการพัฒนา และการให้คำปรึกษาผ่านโครงการความร่วมมือเพื่อการพัฒนาประเทศ (Country Development Partnership-CDP)

ปัจจุบัน ไทย-WB พัฒนาแนวทางการร่วมมือในรูปแบบ Country Partnership Strategy (CPS) ซึ่งเป็นการประเมินการดำเนินงานของ WB ในการให้ความช่วยเหลือไทยตามยุทธศาสตร์ Thailand-World Bank Group Partnership for Development และยึดนโยบายของรัฐบาลและแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติของไทย

ข้อห่วงกังวลของธนาคารโลกต่อไทย

WB ยังคงแสดงความกังวลต่อประเด็นความยากจนและความเหลื่อมล้ำในไทยอย่างต่อเนื่อง โดยระบุเมื่อ มี.ค.2563 ว่า ความยากจนในพื้นที่ขัดแย้งใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้อยู่ในระดับสูงที่สุดเป็นครั้งแรกเมื่อปี 2560 อีกทั้งภาคใต้ของไทยมีอัตราความยากจนสูงสุด เมื่อเทียบกับทั้งประเทศเมื่อปี 2561 และในปีเดียวกัน WB พบว่า แม่ฮ่องสอน ปัตตานี กาฬสินธุ์ นราธิวาส และตาก ซึ่งตั้งอยู่ใกล้ชายแดนและอยู่ในพื้นที่ขัดแย้งในภาคใต้ มีอัตราความยากจนสูงสุดในไทย นอกจากนี้ ไทยยังมีอัตราความยากจนเพิ่มขึ้นบ่อยครั้งมากที่สุด ในอาเซียน เฉพาะอย่างยิ่งในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจ โดยไทยมีอัตราความยากจนเพิ่มขึ้น 5 ครั้ง เมื่อปี 2541 ปี 2543 ปี 2551 ปี 2559 และปี 2561 แม้ว่าไทยมีการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคมที่ดีขึ้น แต่ภาคครัวเรือนในไทยกลับมีสภาพชีวิตความเป็นอยู่แย่ลง เนื่องจากภาวะหนี้สิน การเข้าถึงบริการและสวัสดิการของภาครัฐ อีกทั้งภาคครัวเรือนยังคงเปราะบางต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทางเศรษฐกิจ และประสบความยากลำบากในการปรับตัวในภาวะเศรษฐกิจอ่อนแอ เฉพาะอย่างยิ่งในช่วงวิกฤตโรค COVID-19

WB ประจำประเทศไทย ประเมินว่า ไทยเป็นหนึ่งในประเทศที่ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรค COVID-19 มากที่สุดในอาเซียน เนื่องจากมีโครงสร้างเศรษฐกิจที่พึ่งพาการท่องเที่ยวและการส่งออกในระดับสูง ท่ามกลางภาวะเศรษฐกิจโลกและเศรษฐกิจภายในประเทศที่ได้รับผลกระทบอย่างหนัก ซึ่งการแพร่ระบาดของโรค COVID-19 ทำให้รายได้ของประชาชนกลุ่มเปราะบาง เช่น ภาคการเกษตร ที่มีรายได้ไม่มั่นคงลดลงอย่างมาก ขณะที่รายจ่ายเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทำให้คนจนที่สุด (Extreme poor) ของไทยอาจเพิ่มจากร้อยละ 6 เป็นร้อยละ 9 ของประชากรทั้งหมด อย่างไรก็ตาม WB ประเมินว่า นโยบายการกระตุ้นเศรษฐกิจของภาครัฐ ผ่านนโยบายการจัดสรรสวัสดิการผ่านบัตรสวัสดิการสังคมของรัฐบาล ให้ความเหลื่อมล้ำของไทยโดยรวมทั้งประเทศช่วงปี 2558-2560 มีพัฒนาการในเชิงบวก และสะท้อนว่า โครงการของรัฐช่วยแก้ปัญหาความยากจนในไทย และทำให้จำนวนผู้ที่มีรายได้ต่ำกว่าเส้นความยากจนไม่เพิ่มขึ้นมากกว่าที่คาดการณ์ไว้

WB เสนอแนะว่า หากไทยต้องการบรรลุเป้าหมายการเป็นประเทศรายได้สูง ไทยต้องรับประกันรายได้ของภาคครัวเรือนที่ได้รับผลกระทบจากวิกฤตโรค COVID-19 ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น อีกทั้งควรสนับสนุนการจ้างงาน และยกระดับค่าจ้างให้สูงขึ้น รวมถึงเรียกร้องไทยให้ความสำคัญ ชี้แจง และทำความเข้าใจเกี่ยวกับความเปราะบางของความเหลื่อมล้ำและความยากจนอย่างถ่องแท้ และตรงไปตรงมา โดย WB กังวลว่าความมั่งคั่งในไทยมิได้กระจายอย่างทั่วถึงไปสู่ประชาชนที่มีรายได้ต่ำในระดับล่างสุดของสังคมเท่าที่ควร ซึ่งกลุ่มเหล่านี้มีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 40 ของประชากรทั้งหมด อีกทั้งเป็นกลุ่มที่มีการบริโภค และมีรายได้ติดลบ

นอกจากนี้ WB ยังเรียกร้องไทยให้เร่งแก้ไขปัญหาค่าความเหลื่อมล้ำและความยากจนในระยะสั้น โดย 1) บังคับใช้นโยบายสนับสนุนสวัสดิการทางสังคมที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น 2) ให้อำนาจประชาชนที่เป็นกลุ่มเสี่ยงอย่างแม่นยำและเที่ยงตรงมากขึ้น และ 3) เพิ่มการจ้างงานแก่ภาคครัวเรือนในภาวะเศรษฐกิจอ่อนแอและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว สำหรับระยะยาว ไทยควร 1) ให้ความสำคัญต่อการลงทุนและพัฒนาศักยภาพกลุ่มเยาวชนรุ่นใหม่อย่างเท่าเทียม เนื่องจากไทยกำลังเผชิญภาวะขาดแคลนประชากรวัยทำงาน และ 2) สนับสนุนให้เยาวชนได้รับการเอาใจใส่อย่างเท่าเทียม และได้รับโอกาสทางสุขภาพและการศึกษาอย่างเสมอภาค เฉพาะอย่างยิ่งเยาวชนในต่างจังหวัด ที่แม้จะเข้าถึงบริการหรือสวัสดิการพื้นฐานทั่วไป อาทิ การเข้าเรียนระดับประถมศึกษา แต่ยังขาดโอกาสอื่น ๆ อาทิ การเข้าถึงอินเทอร์เน็ต ซึ่งการดำเนินการข้างต้นจะช่วยให้เยาวชนสามารถบรรลุศักยภาพสูงสุดของตนเอง และช่วยยกระดับครัวเรือนให้หลุดพ้นจากกับดักความยากจน รวมทั้งช่วยส่งเสริมกลุ่มประชากรสูงวัย ตลอดจนช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจไทยให้ขยายตัวได้อย่างเข้มแข็งและยั่งยืน